

WORKSHOP OM MENNESKERETTIGHEDER, MINORITETSPOSITIONER OG MEDBORGERSKAB

Annelise Murakami, annm@pha.dk

&

Bulut Kilic buki@pha.dk

Lektorer ved

**Center for socialt arbejde
Professionshøjskolen Absalon**

3 SEKVENSER

- Hvordan kan menneskerettigheder og den globale definition af socialt arbejde danne grundlag for at forstå og håndtere social og politisk polarisering?
- Med afsæt i internationale erfaringer fra Holland og Tyrkiet undersøger vi, hvordan levet medborgerskab formes af strukturelle vilkår, krisesituationer og globale processer – og hvad dette betyder for professionsdannelse i GRU og EVU.
- Transfer

GLOBAL DEFINITION OF SOCIAL WORK

Approved by IFSW/IASSW (2014): Core principles of social work :

Global definition af socialt arbejde

"Socialt arbejde er en praksisbaseret profession og en akademisk disciplin, der fremmer social forandring og udvikling, social samhørighed, og empowerment og frigørelse af mennesker. Principper om social retfærdighed, menneskerettigheder, kollektivt ansvar og respekt for forskelligheder er centrale for socialt arbejde. Understøttet af teorier om socialt arbejde, samfundsvidenskab, humanistiske fag og oprindelige folks viden, inddrager socialt arbejde mennesker og strukturer for at adressere livsudfordringer og for at opnå øget trivsel. Ovenstående definition kan blive præciseret på nationalt og/eller regionalt plan."

<http://ifsw.org/get-involved/global-definition-of-social-work/>

POST-NEOLIBERALISME: DEN KONKURRERENDE STAT

- Den senmoderne velfærdsstat er kendetegnet ved neoliberal styringsrationalitet: individualisering, ansvarliggørelse og performativ effektivitet (governmentality). Relationer mellem stat og borger kontraktualiseres, og solidaritet omformes til konkurrencebaseret deltagelse.
- Ulighed og polarisering forstås i stigende grad gennem individets tilpasningsevne frem for strukturelle magt- og fordelingsforhold.

For socialt arbejde rejser dette et normativt spørgsmål:

Hvordan fastholdes menneskerettigheder, kollektivt ansvar og social sammenhængskraft under konkurrencestatens logikker?

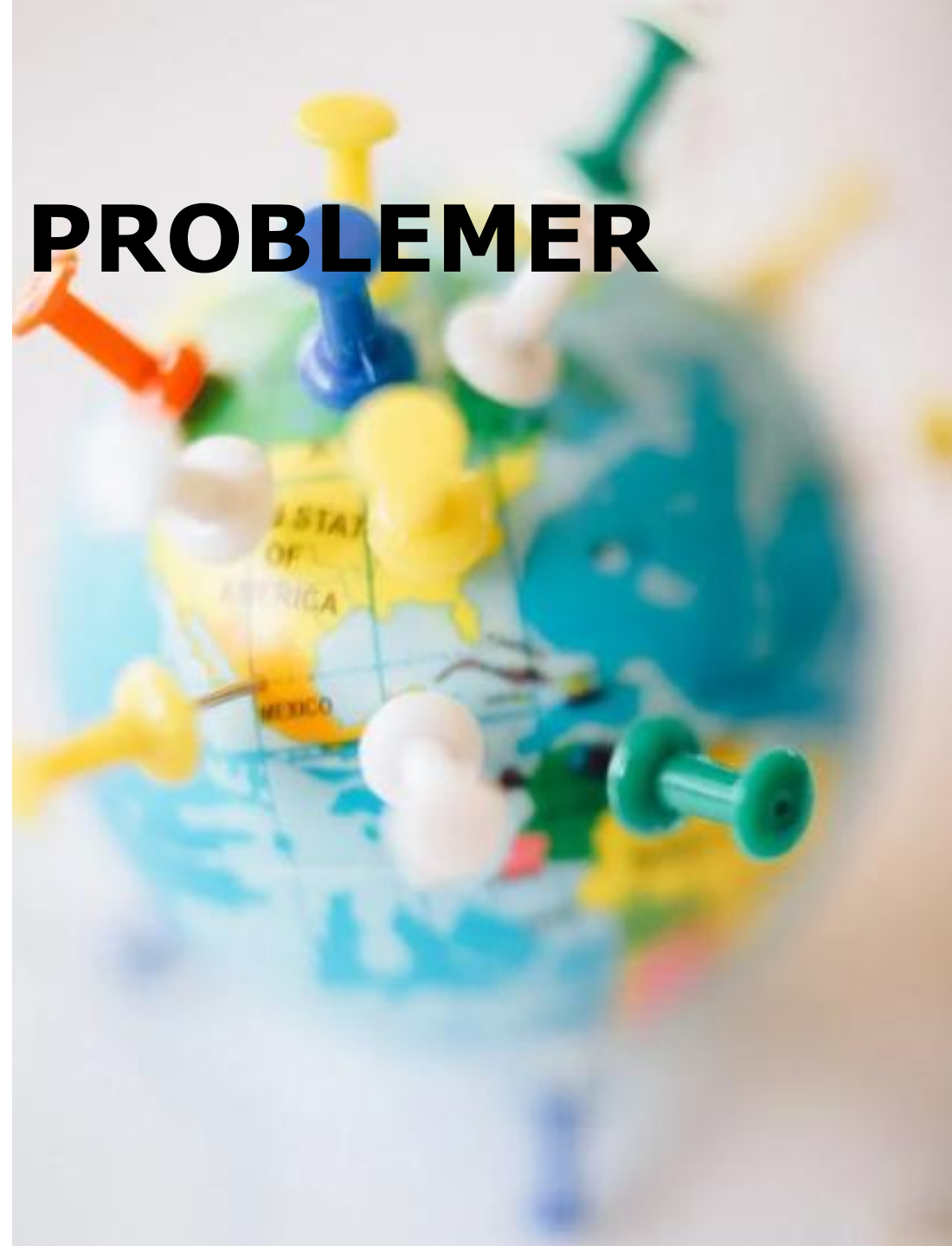
MENNESKERETTIG HEDER

- FN's Verdenserklæring om Menneskerettigheder blev vedtaget den 10. december 1948 og udgør den første globale formulering af rettigheder, som alle mennesker er iboende berettiget til.
- Menneskerettighederne bygger på princippet om menneskets ukrænkelige værdighed og universelle lige rettigheder – uafhængigt af nationalitet, kultur, religion eller politisk tilhørsforhold.
- De etablerer et normativt grundlag, hvor mennesket kommer før staten, og hvor rettigheder ikke er betinget af præstation, tilpasning eller nytte.
- Menneskerettighederne kan derfor forstås som en forudsætning for demokratisk medborgerskab.

GLOBALE SOCIALE PROBLEMER

- Et globalt socialt problem er et problem, hvis årsager, konsekvenser og løsninger rækker ud over nationale grænser (Vic George, 1999).
- Sådanne problemer udspringer af globale processer, spredes på tværs af lande og forudsætter fælles, internationale svar.
- Ulighed, migration og polarisering viser i dag, hvordan social retfærdighed og menneskerettigheder er globalt indbyrdes forbundne.

POLARISERING

- En proces hvor forskelle mellem grupper forstærkes og fælles grund svækkes.
- Et socialt og emotionelt “os–dem”-mønster. (affektiv polarisering: stigende negativ følelsesmæssig distance til modgrupper)
- Kan aktivt produceres (medier, politik, algoritmer) og passivt vedligeholdes (ulighed, manglende kontakt).
- Udfordrer social sammenhængskraft og SDG 10 & 16.

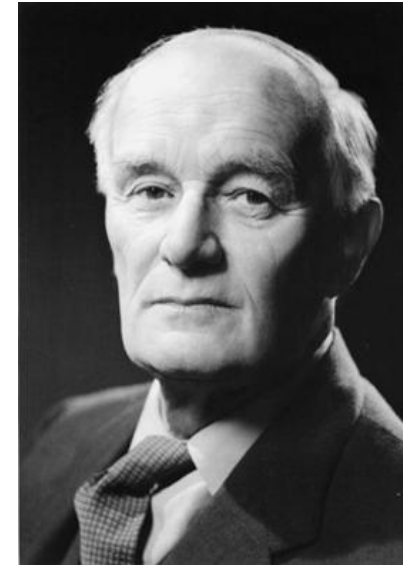
Videoeksempel:

Jonathan Haidt om polarisering og sociale medier
<https://youtu.be/5R3gzMONDUI>

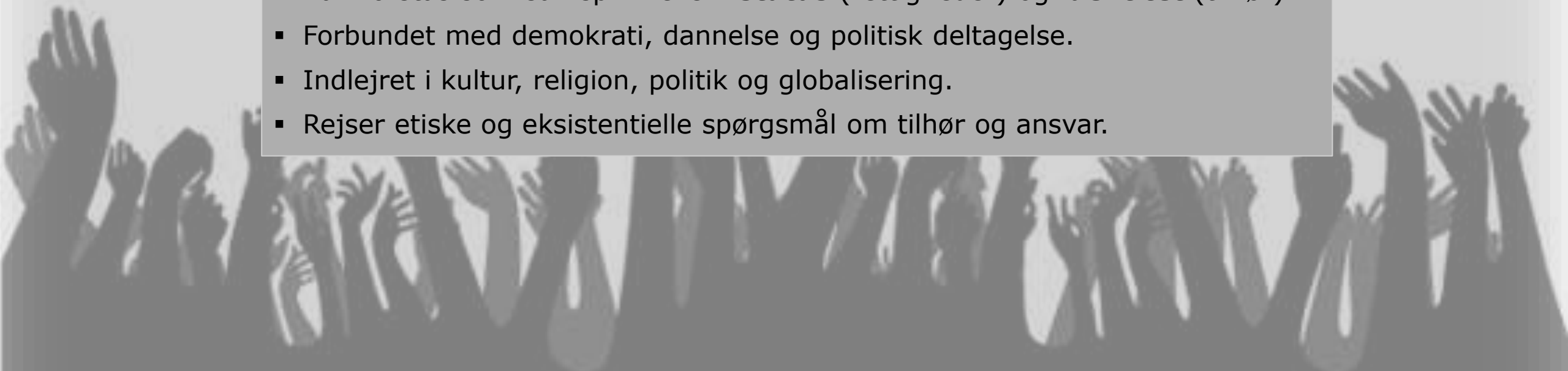
MEDBORGERSKAB I RELATION TIL SOCIALPOLITIK

- Forbinder sociale rettigheder med deltagelse.
- Gør menneskerettigheder virksomme i hverdagslivet.
- Medborgerskab kan forstås som den deltagende dimension af tilhør til et politisk fællesskab (Yuval-Davis, 2011).
- Lived citizenship må forstås i relation til sociale, rumlige og institutionelle kontekster (Lister, 2007).

CITIZENSHIP

- Kan forstås som samspil mellem **status** (rettigheder) og **identitet** (tilhør).
- Forbundet med demokrati, dannelse og politisk deltagelse.
- Indlejret i kultur, religion, politik og globalisering.
- Rejser etiske og eksistentielle spørgsmål om tilhør og ansvar.

LIVED CITIZENSHIP

- Rettigheder og muligheder
- Tilhør
- Deltagelse(Lister, 2007)
- Medborgerskab udleves i hverdagslivets konkrete kontekster.
- Handler om, hvordan mennesker forhandler rettigheder, tilhør og deltagelse under givne strukturelle betingelser.
- Polarisering opstår ikke i et tomrum – den forankres i strukturel ulighed
- Sætter fokus på agency og sociale eksklusionsmekanismer.

DIMENSIONER AF MEDBORGERSKAB I EN MULTIKULTUREL VERDEN

**Køn
Etnicitet/race
Religion
Seksuel orientering og
kønsidentitet
Funktionsevne (ableism)
Alder
Geografi m.fl.**

Medlemskab og identifikation – frivilligt og ufrivilligt.
Medborgerskab formes i krydsfeltet mellem identitet og struktur.
Kompleksitet reduceres ofte gennem kategorisering – med risiko for forenkling.

HVORDAN MÅLER VI MEDBORGER SKAB??

- En tilbagevenden til medborgerskab som normativ ramme.
- Intervention må rette sig mod:
- Anerkendelse af identitet
- Anerkendelse af ulighed i adgang til ressourcer
- Medborgerskab må vurderes både som status og som levet praksis.

Erfaringer fra Tyrkiet – Kahramanmaras

Kunsterapi med jordskælvssramte børn – erfaringsdeling kunstterapi-sessioner, som vi gennemførte over 2 dage i to sessioner med børn i alderen 5-13 år i en teltlejr i Kahramanmaraş, et jordskælvssramt område (de to sessioner blev gennemført 45 dage efter jordskælvet)”. Og dem der har foretaget undersøgelsen er: Dr. underviser Aylin Arıcı & Shu Merve Çiçek

JORDSKÆLV I KAHRAMANMARAS, TYRKIET

15.000 mennesker mistede livet

- Der er på baggrund af jordskælv et mange efterladte børn og unge, uden forældre.
- Her har man forsøgt at hjælpe disse børn med at italesætte de bekymringer de har haft.
- Undersøgelsen blev foretaget 45 dage efter jordskælv et og man befandt sig i en større telt i over to dage, hvor man ved at tegne, har foretaget terapeutiske samtaler med børn.

Målgruppe: børn mellem 5-13 år.

Eksempel på case: en pige på 17 år reddet fra ruiner efter 248 timer

Refleksionerne

Bevægelse som indgang til refleksion

- Børnene begyndte spontant at bygge mure af store LEGO-klodser og springe over dem. Denne leg blev struktureret i fællesskab og udviklet til en “*forhindringsbane*”.
- Først handlede det om at overvinde fysiske forhindringer. Herefter åbnede en samtale om de forhindringer, man kan møde i livet.
- Aktiviteten blev dermed en kropslig indgang til følelsesmæssig og mental bearbejdning.

Faglige refleksioner

- Forløbet understregede betydningen af nærværende observation og mental fleksibilitet i krisesituationer – særligt i arbejdet med børn.
- Evnen til at justere struktur, skabe tydelig kommunikation og opbygge tillid var central for at etablere et trygt terapeutisk rum.

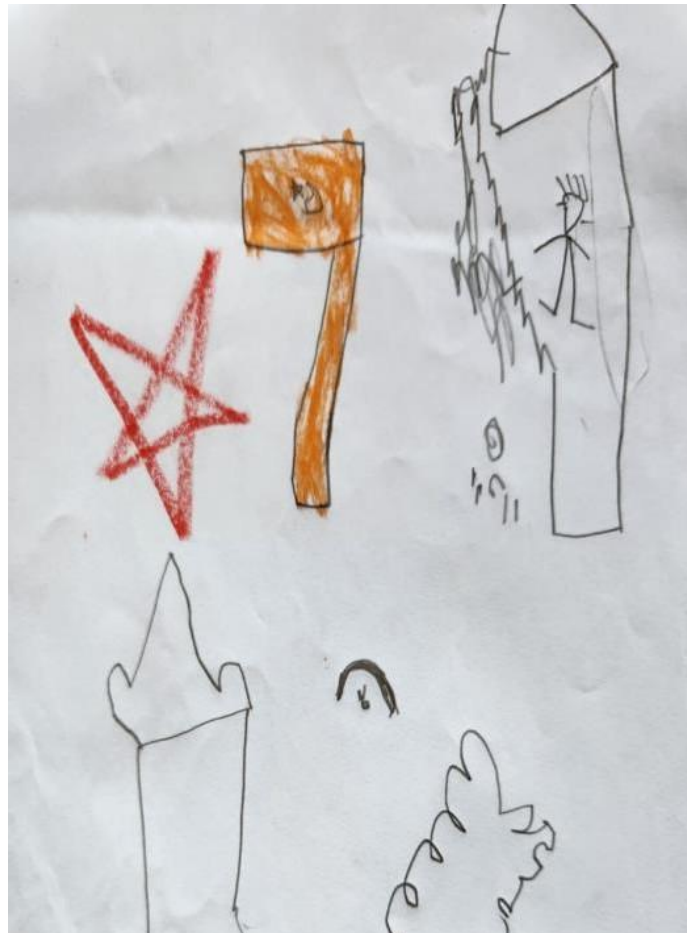

DEN KREATIVE PROCES

I den billedskabende del blev der arbejdet med farveblyanter og pastelkridt. Børnene fik en åben invitation til at tegne det, de havde lyst til.

Den frie ramme gjorde det muligt at tage udgangspunkt i det enkelte barns aktuelle følelsesmæssige ståsted, hvilket gav indblik i hvor der var behov for støtte og bearbejdning.

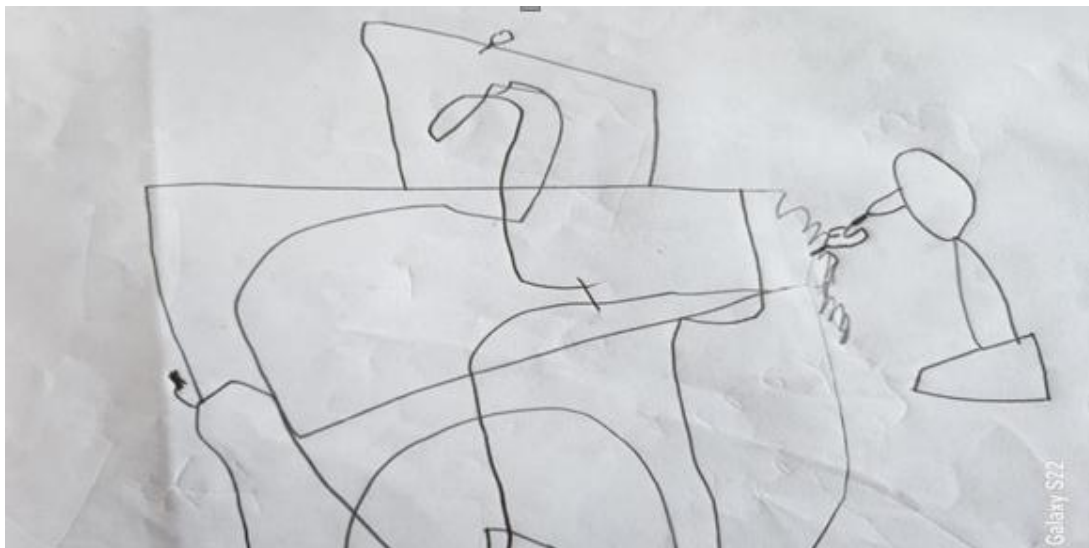
- Børnene overførte først den aktuelle situation til papiret. For eksempel tegnede de regnvejre og livet i teltlejren.
- Under sessionerne nævnte deltagerne ofte numrene på de telte, de boede.

- Børnene tegner her sammenstyrtede eller beskadigede bygninger samt mennesker, der var fanget inde i bygningerne.
- For eksempel tegnede de på billedet til højre en person, der var blevet fanget inde i en kollapsede bygning (Ç, 6 år).
- Under delingen tog de øvrige børn gentagne gange ordet for at fortælle om deres egne oplevelser. De satte ord på deres erfaringer, observationer, frygt, og bekymringer.

“SORG, DER IKKE GIVES ORD, BINDER KNUDER I HJERTET.”

— William Shakespeare

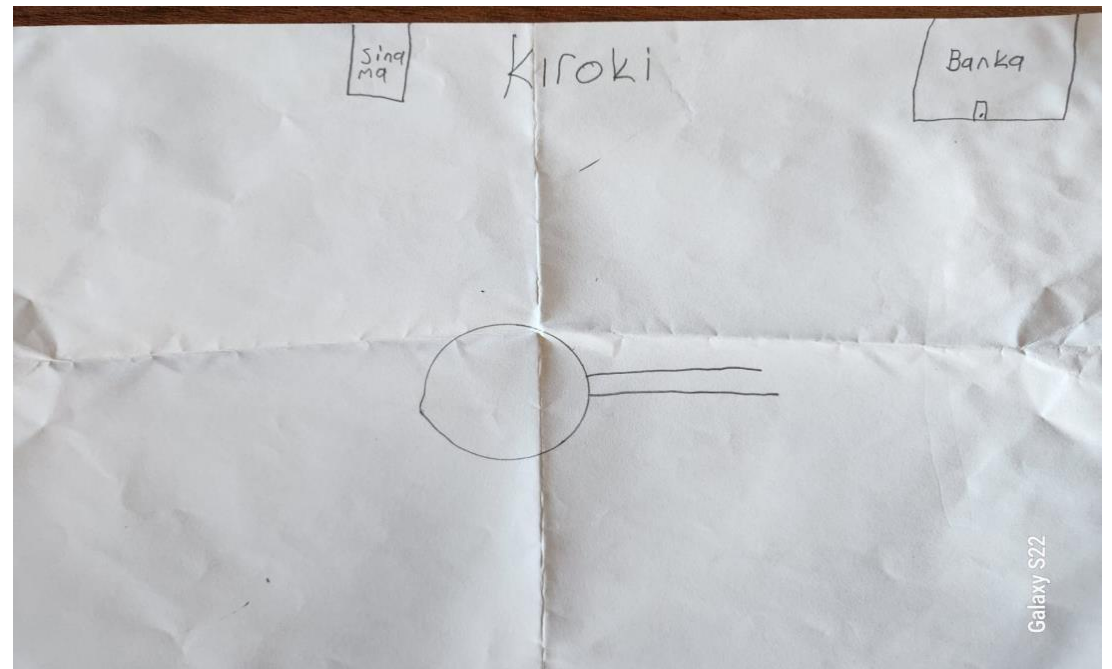

(Øverste tegning)

Et barn fortalte, at vedkommende havde været i byens centrum sammen med sin bedstefar, hvor de så mange sammenstyrtede bygninger og gravemaskiner, der arbejdede med at fjerne murbrokker (Ç, 6 år). Barnet beskrev den følelse, oplevelsen havde vakt, som “sorg”.

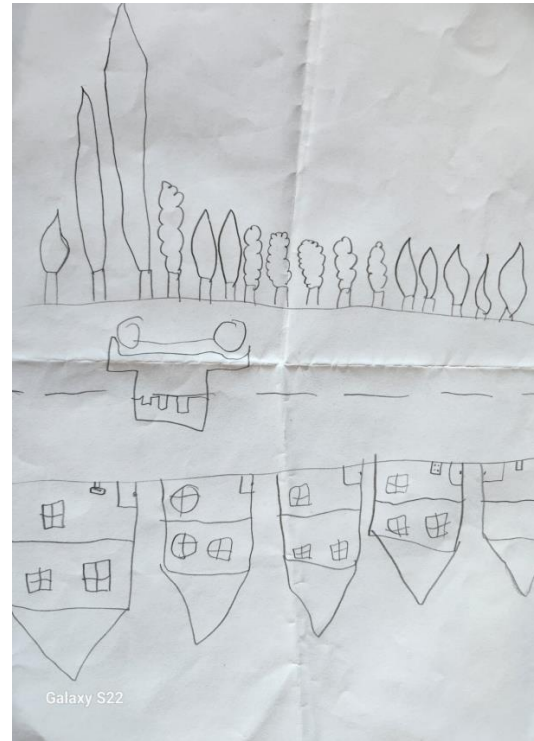
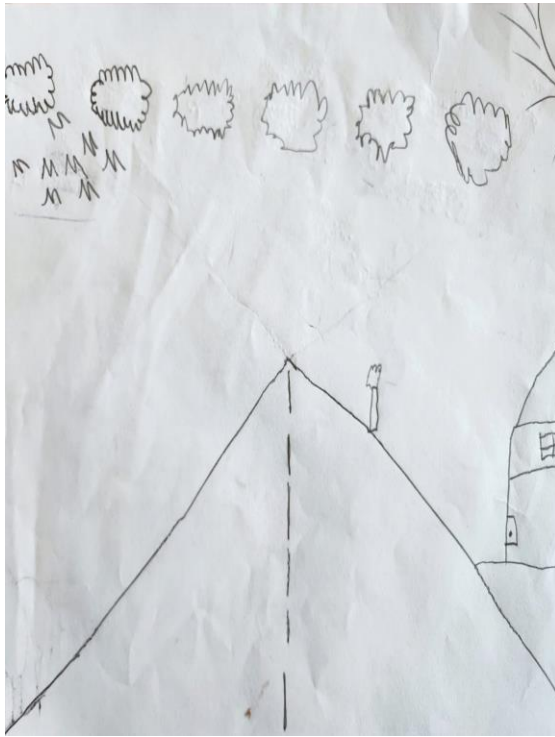
(Nederste tegning)

En anden deltager sagde, at hun havde tænkt på at tegne byens centrum, men at “*der ikke var noget tilbage at tegne*” (F, 10 år). Hun afleverede hendes tegning som vist nedenfor.

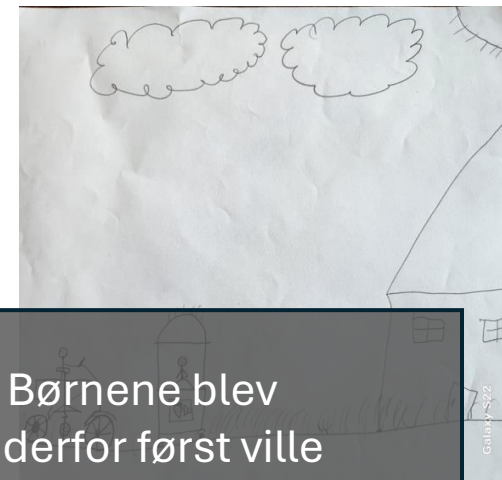
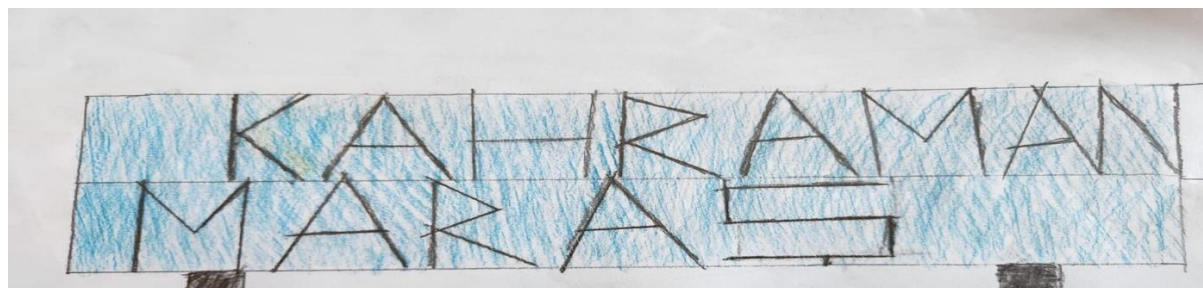

"KOMMER MENNESKERNE TILBAGE?" "VIL BYEN ALTID FORBLIVE SÅ TOM?"

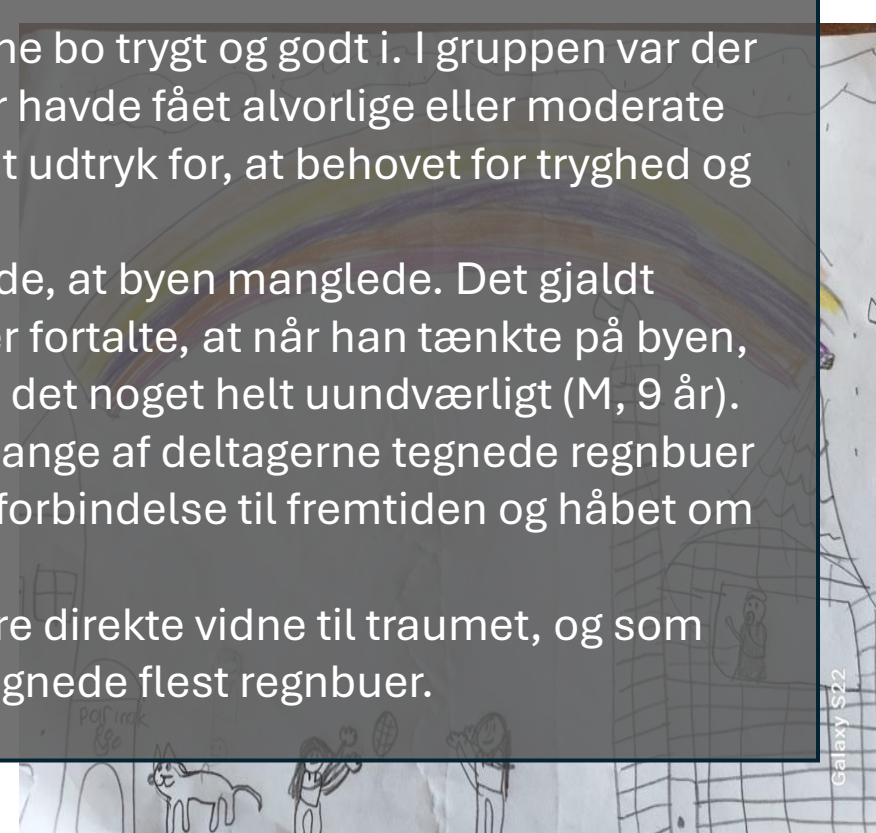
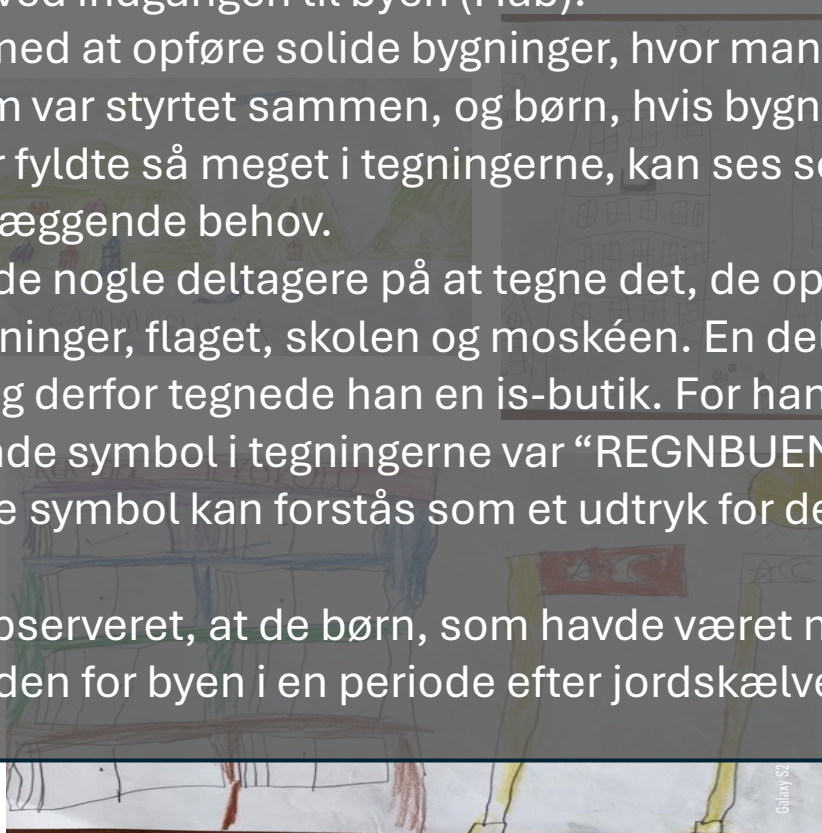
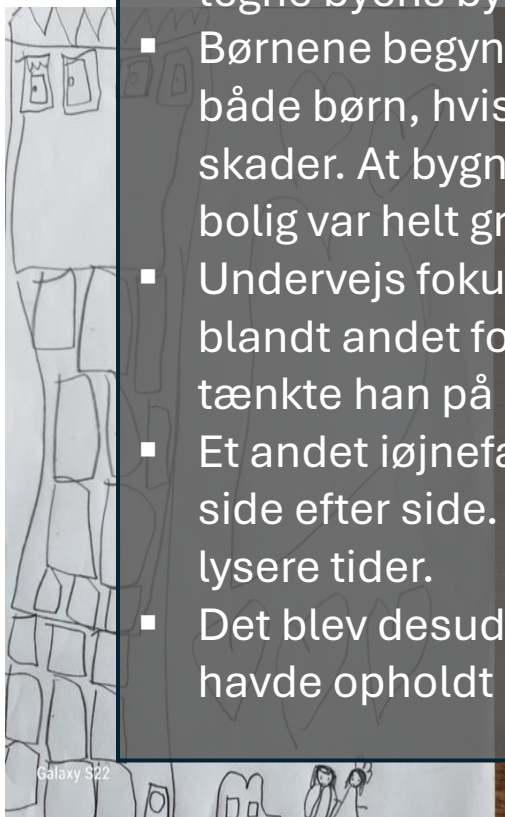
(E, 8 år; N, 10 år; H, 12 år)

- Når man så på tegningerne samlet, trådte temaerne "VEJ" og "AT TAGE AFSTED" tydeligt frem.
- I delingsrunden blev det klart, at nogle af børnene efter jordskælv et midlertidigt var taget op i bjergområderne, mens andre havde observeret, at mennesker omkring dem var rejst væk.
- Hos nogle af de børn, der tegnede en vej, endte vejen i noget ubestemt og uafklaret.
- Hos andre førte vejen derimod frem mod solen. Dette kunne tolkes som et udtryk for håb om lysere og bedre tider i fremtiden.

- Som led i den psykiske genopbygning, skulle børn forsøge at genopbygge deres by. Børnene blev begejstret for det. A, 13 år sagde, at der ikke findes en by uden et byskilt, og at han derfor først ville tegne byens byskilt ved indgangen til byen (Håb).
- Børnene begyndte med at opføre solide bygninger, hvor man kunne bo trygt og godt i. I gruppen var der både børn, hvis hjem var styrtet sammen, og børn, hvis bygninger havde fået alvorlige eller moderate skader. At bygninger fyldte så meget i tegningerne, kan ses som et udtryk for, at behovet for tryghed og bolig var helt grundlæggende behov.
- Undervejs fokuserede nogle deltagere på at tegne det, de oplevede, at byen manglede. Det gjaldt blandt andet forvaltninger, flaget, skolen og moskéen. En deltager fortalte, at når han tænkte på byen, tænkte han på is – og derfor tegnede han en is-butik. For ham var det noget helt uundværligt (M, 9 år).
- Et andet iøjnefaldende symbol i tegningerne var “REGNBUEEN”. Mange af deltagerne tegnede regnbuer side efter side. Dette symbol kan forstås som et udtryk for deres forbindelse til fremtiden og håbet om lysere tider.
- Det blev desuden observeret, at de børn, som havde været mindre direkte vidne til traumet, og som havde opholdt sig uden for byen i en periode efter jordskælv, tegnede flest regnbuer.

GLOBALT PERSPEKTIV SOM PROFESSIONEL KOMPETENCE

- *At forbinde internationale erfaringer med lokal kontekst*

TRANSFER TIL GRUNDUDDANNELSE

1-6. SEMESTER

- Eget liv som analytisk indgang
 - Positionering, tilhør og erfaringer med deltagelse
- Privilege- og positioneringsanalyse
 - Intersektionelle betingelser for rettigheder og ressourcer
- Fra identitet til struktur
 - Hvordan formes agency af sociale og institutionelle vilkår?

Målet:

- At udvikle analytisk dømmekraft før handlingskompetence.
- Træne de studerende i medborgerskab i de subjektive og objektive dimensioner

DET GLOBALE I DET LOKALE

TRANSFER TIL EFTER- OG VIDEREUDDANNELSE

Professionel dømmekraft i polariserede praksisfelter

- Polarisering i organisationer og borgerrelationer
 - Affektive, normative og strukturelle niveauer
- Rettigheder vs. styringslogikker
 - Hvor opstår spændinger mellem menneskerettighed og forvaltningskrav?
- Levet medborgerskab i komplekse kontekster
 - Hvem får adgang til deltagelse – og hvem marginaliseres?
- Professionel positionering
 - Hvornår er vi myndighed?
 - Hvornår er vi advokat?

Målet: At styrke dømmekraft under institutionelle vilkår.

ABC

DIDAKTISK RAMME: ABC

A – ANALYSE

Hvilke rettigheds-, identitets- og ressourcedimensioner er på spil?

B – BROBYGNING

Hvordan håndteres uenighed uden reduktion af kompleksitet?

C – CIVILT MOD

Hvornår og hvordan kræver situationen professionel handling?

ABC som struktur for undervisning i globalt medborgerskab:

Dialogcirkel

Salonformat

Brave spaces

Fra teori til professionskompetence.

VIDENSKREDSLØB

GRU – Fundament (uddannelsesniveau)

- Udvikling af reflektiv selvforståelse
- Analyse af position, privilegier og tilhør
- Forståelse af medborgerskab som rettighed, identitet og deltagelse
- Introduktion til strukturel ulighed og SDG 10 & 16

EVU – Anvendelse (praksisniveau)

- Polarisering i konkrete praksisfelter
- Rettigheder vs. styringslogikker
- Dømmekraft i komplekse og konfliktuelle situationer
- Professionel positionering under institutionelle vilkår

FÆLLES KERNEKOMPETENCE:

At kunne analysere og handle i spændingsfeltet mellemrettigheder, identitet, ressourcer og beslutningsrum.

DIMENSIONER AF MEDBORGERSKAB

DIMENSIONER – SUBJEKTIVE OG OBJEKTIVE

Medborgerskab kan dermed inddeles i fem dimensioner, der er væsentlige at have for øje, når der skal arbejdes helhedsorienteret såvel som brugerinddragende:

- **RETTIGHEDSDIMENSIONEN**, som med fordel kan opdeles i henholdsvis de politiske deltagelsesrettigheder (der vedrører adgang til at kunne deltage i de politiske valghandlinger m.v.) og de sociale velfærdsrettigheder (som vedrører adgang til ydelser efter lovgivning m.v.). samt status og pligter
- **DELTAGELSESDIMENSIONEN** i relation til at kunne deltage i samfundet, politisk deltagelse, aktivitet
- **IDENTITETSDIMENSIONEN**, der vedrører aspekter om kunne være sig selv i overensstemmelse med livssyn, tro og livsform (så længe det ikke strider mod lovgivningen). Det handler altså om betydningen om deltagelse og fællesskaber og tilhørsforhold.
- **RESSOURCEDIMENSIONEN**, der vedrører adgangen til og mulighed for at opnå adgang til ressourcer i relation til uddannelse, arbejde, bolig m.v. (Togeby i Andersen 2004:15). Det handler altså om de økonomiske og sociale ressourcer.
- **BESLUTNINGSDIMENSIONEN**, hvem er det, der træffer beslutninger, på hvilket niveau, med hvilke konsekvenser og hvorledes inddrages og involveres borgeren i disse processer (Murakami, 2012).

**INDIVID i SAMFUNDET, SAMFUNDET i INDIVIDET
SAMFUNDET i VERDEN, VERDEN i SAMFUNDET
VERDEN i INDIVIDET, INDIVIDET i VERDEN.**

